

Sandpapire Nr 1
Blom

*Årsrevy for
Malermesterlauget i Bergen By*

Sats på lærlinger idag

– Hvis bedriften din skal leve også i fremtiden

Kvalifiserte fagarbeidere er en forutsetning for at næringslivet skal kunne møte utfordringene i fremtiden. Derfor må bedriftene satse på systematisk fagopplæring nå. Rekruttering er viktig for å sikre neste generasjon maler- og byggtaptsere.

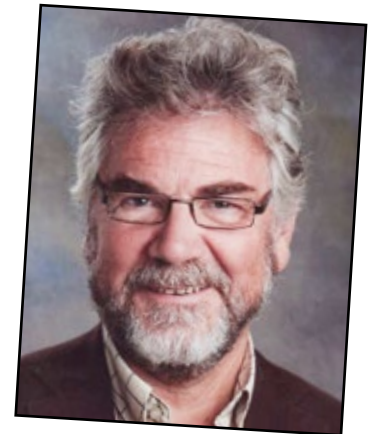
- Malereyrket
– variasjon og ansvar
- Utfordrende
og framtidsrettet

Maler- og Byggtapetserermestrenes Opplæringskontor
Trond-Harald Alvær, daglig leder
Telefon 55 20 78 30 – Telefaks 55 20 02 26 – Mobil 930 15 839
E-post: trond-harald.alvaer@maler-byggtapet.no

Sats på fremtiden

Redaksjonelt

Trang fødsel er vel ikke dekkende uttrykk her, vi har tross alt 90 år på baken. Men årets utgave av Sandpapir nr.1 kan lett bli det siste. Det hele dreier seg om viljen til å føre historien videre. Og ja – det er en anakronisme, født i en helt annen tid, beregnet på et annet publikum (?) og tjente et annet formål. Men det er rart med det, historien til Sandpapir nr.1 er egentlig historien om oss selv, om malermestrene i Bergen. I alle fall kan vi kanskje ved å gå tilbake og bla i gamle utgaver bli kjent med dem som var i faget før oss, og for de som kommer etter akkurat det samme.

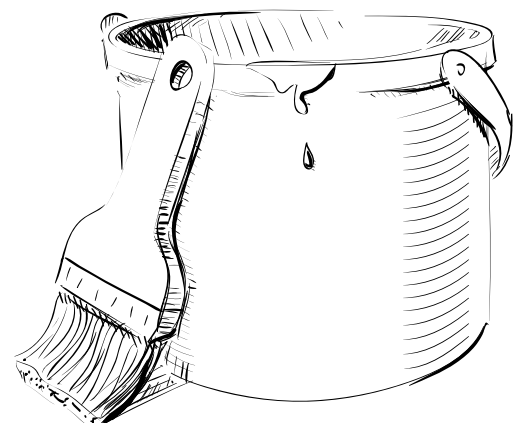
Malerfaget har endret seg mye de siste tiårene, ikke bare utøvelsen på arbeidsplassen, bedriftene er annerledes, de ansatte ikke minst, i den forstand at svært mange ikke lengre er norske ungdommer som via læretiden er blitt svenner i malerfaget. Styrkeforholdet i antall skal være usagt, det som er et faktum er at det er svært mange utenlandske malere i faget, og at svært mange norske ungdommer selv forteller at de vil gjøre ferdig læretid og avlegge sin svenneprøve, for deretter å finne seg et annet arbeid. Miljøet på arbeidsplassene er ikke godt nok hevdet det, språkproblemer og kulturforskjeller taler ikke malerfagets fremtid sin sak. Stadige endringer i fagopplæringens læreplaner taler heller ikke til fagets fordel, og etter siste reform, Kunnskapsløftet, forsvant potensiell ungdom fra

skoletilbudet Overflateteknikk, hvilket førte til at disse linjene også stort sett forsvant som skoletilbud ved de videregående skoler.

Sett i dette perspektiv er ikke en mulig laber interesse for vår årlige engangsutgivelse av Sandpapir nr. 1 mye å snakke om, vi lever vel egentlig videre bare på trass, men det skal ikke være lett å kvitte seg med en 90 åring. Etter to års opphold for vår årsfest går vi på igjen med krum hals, denne gang i forbindelse med at generalforsamlingen blir avholdt om formiddagen, med påfølgende fest på Solstrand Hotell og Spa. Derfor sier vi som så ofte før, vi takker våre leverandører som holder liv i våres fest organ Sandpapir nr. 1 og vel møtt hver især.

Magne Lønningen

REDAKTØR

Styret 2012

Formann: Tore Knudsen
Nestformann: Terje Kvittingen
Styremedlem: Stein-Andre Hansen
Styremedlem: Petter Bjarnoll

Festkomite og annonseakkvisitør:

Trond Harald Alvær
Morten Bjarnoll
Magne Lønningen

Layout og trykk: Bodoni AS

Formannen har ordet

På min 50-årsdag var det en kollega som sa følgende:

– Tore kunne ikke blitt noe annet enn maler. Når vi var hos deg var det alltid noe som var nymalt.

Jeg vokste opp like ved, en da ikke ukjent malingsprodusent Monopol Maling og Lakk AS. Sommerjobb var lett å få den gangen.

Jeg hadde også en far som tilbrakte stort sett hele sitt arbeidsaktive liv der. Man kan si at jeg hadde Akrylett og Mestermaling i blodet. Hva var egentlig mer naturlig enn å bli maler?

Det har vært en flott reise, og jeg har vært på samme skute i 34 år.

Men det er med et visst vemod at jeg konstaterer at jeg tilhører den siste store generasjon malermestre. Ja, statistikkene viser det.

Jeg velger å trøste meg med at det ikke handler om kvantitet men om kvalitet. Det er mange dyktige ungdommer der ute med interesse for malerfaget. Disse må vi hjelpe fram der vi er i dag. Vi må ikke glemme at det faget har gitt oss, det må vi også gi til andre.

Det er 325 dager siden jeg overtok stafettspinnen i et løp som formann i Maler- og Byggtapetserermesternes Forening i Bergen. Mang en formann har hatt stafettspinnen før meg. Løpet har vart i over 44 154 dager, eller 121 år.

Jeg må i den sammenheng nevne at vårt eldste medlem nettopp har fylt 100 år. Det står det respekt av.

Det har ikke vært mangel på utfordringer. Maler- og Byggtapetserermesternes Forening i Bergen har etter etablering i 1892 vært vitne til:

- Unionsoppløsning med Sverige
- Utvandring av 900 000 nordmenn til Amerika
- Bybrann
- 1930-årenes nedgangstider
- Første - og andre verdenskrig
- Funn av olje på 1970-tallet
- Sist men ikke minst den teknologiske tidsalder

I forbindelse med arkivering av en del gamle dokumenter kom jeg over en skildring fra en studietur som sangforeningen i Bergen Håndverk og Industriforeningen gjennomførte i 1937. Også noen av malerne deltok på turen.

Følgende var å lese direkte sitert:

«Sangerne var invitert som gjester i Ratsweinkeller av Hamburgs Handels- og Håndverkerforening. Det ble holdt store taler av vertenes formenn. Særlig ble fremhevet det håpet, at vi måtte få et inntrykk av at det tyske folk var et lykkelig folk som hadde orden i sitt hus og som ønsket å leve i fred med all verden. De fremhevet meget sterkt der Führer Adolf Hitler og hans verk, som alle så opp til med høyst beundring og aktelse.»

Jeg må innrømme at dette gjorde inntrykk på meg når man i ettertid vet hva man ble vitne til.

På tross av dette var det et sterkt samhold i vår forening, kanskje sterkere enn noen gang. Det er dette samholdet vi i dag fortsatt er en gren av.

Også i dag står vi overfor en rekke utfordringer, kanskje av en annen karakter:

- Vi lever i et av verdens rikeste land, vi har aldri hatt det bedre
- Vi har hatt mange år med en kontrollert pris og lønnsvekst
- Billig og villig arbeidskraft strømmer inn fra øst-Europa
- Opp og nedgangstider, ja det har vi hatt

Personlig mener jeg at disse utfordringene burde være enklere å håndtere, men kanskje de ikke er det. Vi glemmer at vi er en av mange, og det kan fort få egoet i oss til å blomstre. En ofte stilt frase er:

– Hva får jeg igjen for det?

Det får meg til å reagere. Tenk om alle hadde sagt det samme som dere som er med oss her i dag.

– Hva kan jeg bidra med?

Jeg skal la den ligge til ettertanke for oss alle.

2012 har vært et travelt år. Straks etter Generalforsamlingen begynte flyttesjauen til nye lokaliteter. Organisasjonen måtte omorganiseres og restruktureres. Daglig leder, med 13 års fartstid, hadde sagt ja til nye utfordringer og ville ikke være med oss på lasset lenger. Men med god samarbeidsvilje lot det seg løse på en grei måte. Overlappingen gikk over all forventning, og skulle jeg lure på noe vet jeg jo hvor jeg skal ringe.

Jeg vil rekke en takk til alle som hjalp til med flyttingen. Uten dere hadde ikke dette gått så smertefritt for seg.

Vi har nå kontor i samme bygg som prøvestasjon og opplæringscenter. Igjen kan vi henge opp bilder og gylne stiger. Det er historien vår og den er viktig å ha med seg. Det er med aktelse jeg passerer skryteveggen med bilder av våre tidligere formenn og grunnleggere.

Vi har nå skapt et kraftsenter vi skal se mer til i framtiden. Prøvestasjonen er stedet hvor nye svenner blir født etter bestått svenneprøve. Det er også stedet der vi møter ungdommer som er nysgjerrige på faget vårt.

Gjennom en hel dag med instruksjon forsøker vi å la vår entusiasme til faget smitte over på ungdommen i jakten på

framtidige lærlinger. Skal vi lykkes må også dere som arbeidsgivere være med å bidra. Det er en tøff konkurranse om den flink ungdommen der ute.

Vi må vise at vi er til. Kampen om å vinne ungdommen kan ikke vinnes fra skyttergravene. Vi må opp og fram. Bare gjennom seriøsitet og langsiktig målsetting kan vi vinne fram.

Mange av foreningens næringspolitiske aktiviteter er nå overlatt til sentrale og tverrfaglige organisasjoner, jeg nevner MLF, BNL og NHO.

Skal man ha slagkraft politisk er det kjøttvekten som rår. Slik er det bare. Viktige saker for hele bransjen avgjøres sentralt. Da er det viktig med tilstedeværelse.

Vår forening er sterkt forankret i disse organisasjonene og våre viktige politiske mål frontes der. Men som fuglen Fønix, gjenoppsto Bygningsgruppen i Bergen med en malermester som formann.

Bygningsgruppen i Bergen har fått betydelig oppmerksomhet gjennom sitt arbeid med å synliggjøre en økende grad av svart arbeid, og de utfordringer dette er for hele vår bransje.

Rotfradrag er også en viktig sak for Bygningsgruppen og medlemmer herfra deltar i en beredskapsgruppe sentralt. Vi er med andre ord tilstede. Bygningsgruppen er også en spydspiss lokalt i forhold til at god anbudsskikk følges.

Det at en av våre egne framstår som leder i Bygningsgruppen, viser at malerne er engasjerte og kan gjøre en jobb der det trengs.

Einar, i Tid For Hjem, sa det så slående i et av seriens programmer: «En maler står aldri fast». Noe og tenke på det. Man skal ikke undervurdere det å være en liten bedriftsleder som dere alle er. Livets skole har lært oss mangt og mye. Våg å bruk det.

I tillegg til våre medlemsmøter, har foreningen, gjennom turkomitéen, vært på farten i 2012. Denne gangen var det Dublin som var reisemålet. Jeg må få rekke en takk til turkomitéen som tar ansvar for en av foreningens kanskje viktigste sosiale aktivitet. Jeg vet at det også i år skal være tur, og jeg registrerer at den allerede er fullbooket. Det lover godt for framtiden og ikke minst et solid samhold.

Så står jeg her da, 325 dager etter valget. Ting har ikke godt helt som planlagt, men jeg er overbevist om at vi i dag er bedre rustet til å møte framtiden enn på lenge. Vi bruker store ressurser på å nå ungdommen og er sikre på at dette, om tid, vil bære frukter.

Jeg gleder meg over alle som har tatt seg tid til være med oss her i kveld og avslutter disse ord med følgende:

– Ungdommen er vår framtid, når vi selv er historie.

Tore Knudsen
Formann

Historieløse skolepolitikere

Vi som er utenfor politikken lurer ofte på hva som ligger til grunn for mange politiske avgjørelser. Vi har jo skjønt, og forstår, at økonomi noen ganger får avgjørende betydning, noen ganger må det ligge andre vurderinger til grunn. Men hvilke er ikke alltid lett å få øye på. Noen ganger lurer vi også på om politisk hestehandel er gjort, bestemmelser er tatt og argumentene produsert i etterkant for å rettferdiggjøre vedtakene. Nye skoler bygges, gamle skoler legges ned, fag og elever blir flyttet og det ser ut for at det er om å gjøre å bryte alle forbindelser, her skal det vises handlekraft.

Tanks vg skole (Hans Tank og hustrus skole etbl. 1850) er ikke lenger gangbart navn på en skole, i alle fall ikke på en ny og flott skole, det må ligge mere i tiden, det må være moderne. Hva Hans Tank og hans gjerning har betydd for byens skolesystem fra lang tid tilbake er visst uinteressant. Avgjørelsen er tatt, så det trenger vi ikke bruke mere energi på. Men vi lurer fortsatt på begrunnelsen for navnebyttet, og kan vel bare konstatere at det i det minste er respektløst.

Nå skal heller ikke gamle og ærverdige Bergen handelsgymnasium (etbl. 1904) få lov til å fortsette i sin nåværende form, og argumenter om gode resultater, lang historie og tradisjon er også helt uinteressant. Den historien som sitter i veggene er uten betydning, det er dagens læremiljø, uansett hvor det er, som alene er viktig virker det som. At en viss stolt tradisjon kan følge fagene og nye lærere trenger ikke være helt uten betydning, det har faktisk noe med å føle tilknytting med det som har vært, og som man vil være med å føre videre, i alle fall når det er gode tradisjoner. I samme renn har nå håndverksutdannelsen fått sine historiske røtter kuttet tvert av. Årstad

ogs har sine røtter og tradisjoner fra gamle Bergen Yrkesskole (vi tar selvsagt med at Krohnsminde vgs også ble en del av Årstad vgs) men skal nå ikke lenger ha byggfag som en del av sitt skoletilbud. Dermed er en nesten 100 år gammel linje brutt, en linje som med litt velvilje kan trekkes mer enn 160 år bakover i tid.

Tradisjon betyr ingenting, nei for den som står utenfor betyr det sikkert lite, men på samme måte som for BHG betyr det faktisk noe å være en del av en historisk utvikling. For om utviklingen har gått feil vei noen ganger så er det ikke (bare) lærer og elev å laste, det er andre som trekker de store linjene og legger rammebetingelsene vi må arbeide etter. Kanskje de som bestemmer noen ganger hadde hatt fordel av å ha kunnskap om det som har vært.

Det er ikke lett å trekke lærdom av våre skolereformer heller, de har hatt for liten tid til å virke, reform 94 hadde vel ikke før satt seg så kom Kunnskapsløftet, hvilket resulterte i hva man nærmest kan kalle en katastrofe for rekruttering og utdanning innen enkelte byggfag. Det er ikke skolefolk som styrer utdanning lenger, og næringslivet blir i alle fall ikke hørt.

Samarbeid skole og næringsliv kan virke som en frase, vi kan jo konstatere at høringsuttalelsen fra fagmiljøet i Byggningsgruppen i Bergen, som representerer over 4.000 ansatte i byggenæringen i Hordaland, ikke tillegges betydning. Da forstår vi det slik at det heller er snakk om et behov for politikerne å demonstrere sin makt og sin beslutsomhet. Og det med en fylkesordfører og en leder for opplærings- og helseutvalget som representerer hvert sitt parti som begge tradisjonelt sett hevder å profi-

lere seg som næringslivets- og småbedriftenes beskyttere.

Det kan ikke skade å se litt på hva næringslivet har betydd og bidradd med for håndverksutdannelsen i Bergen

Allerede på slutten av 1700 tallet ble «De frie Harmonisters Akademi» etablert i to nivåer: Forvandterne som var de uøvde elever (lærlinger) og Proffesjonistene som var for de utøvende håndverkere. Denne skolen oppløstes etter hvert, men behovet for undervisning på diverse tekniske nivåer var stadig økende, og etter at Bergen Haandverkerforening ble etablert i 1845 kom det flere innspill som styre og direksjon arbeidet videre med, både som tekniske søndagskoler og aftenskoler. Også for- og fagskolene var det Bergen Haandverkerforening som stod for, og virksomheten kom i gang i 1851. Denne skolen fikk en stor betydning for håndverkernes utdanning og holdt det gående lenge. Det var denne skolen som i 1876 ble til Bergen Tekniske skole som hadde undervisning både på dagtid og kveldstid. Her fikk også håndverkslærlingene sin undervisning. Senere, da det ble egen forskole for lærlinger var det Bergen Haandverkerforening som stod fadder også for disse. I 1916 opprettet Bergen Haandverk og Industriforening en undervisningskomite som skulle forberede opprettelsen av en ny for- og fagskole for håndverkslærlinger i Bergen og etter at departementet hadde gitt sin tilslutning i 1917 og stortinget bevilget midlene i 1918 ble Bergen Yrkesskole en realitet.

Etter diverse flytteprosesser de første årene fikk man i 1924 permanent plass i den berømte «Potetkjelleren» i Kiellandsgt 4-5. Det var ikke akkurat noen tidsmessige lokaler man fikk tildelt, men dette kriselageret for

Potetkjelleren før 1963 (helt t.h.)

Potetkjelleren rives

matvarer under første verdenskrig fikk duge enn så lenge, det skulle vise seg å bli frem til 1970. Nytt verksteds bygg sto klart i 1974, delvis på samme tomt. Men læringsmiljø er ikke bare nye tidsmessige lokaler, det vet de som frekventerte «Potetkjelleren» i sin tid.

Men i 1950-årene innså man at også yrkesutdanningen trengte bedre tidsmessige lokaler, og man slo vel egentlig på stortrommen. Teoribygget som sto ferdig i Fjøsangerveien i 1963 var litt av et signalbygg, og håndverket verdig. Utvendig profilert og farget mineralitt-puss var ikke dagligdags og man fikk attpå til sandblåste glassruter med motiver laget av Norges mest berømte glasskunstner Benny Motzfeldt. (Det kostet kr. 100.000 å reparere ett av disse vinduene for noen få år siden) Det var her i disse lokalene våre håndverkere nå fikk sin teoriundervisning, det var dette, som ved siden av yrkesopplæring i bedrift, var håndverkerutdanningen i Bergen, (og store deler av Hordaland for den saks skyld) alle andre tilvekster av yrkessko-

Gamle Bergen Yrkesskole. Fra 2005 av, Årstad vgs.

ler og videregående skoler med byggfaglig undervisningstilbud i Hordaland er av nyere dato uten denne historiske tilknytting. Det er (selvsagt uten forkleinelse for de andre videregående skoler i fylket som har byggfag i sitt skoletilbud) Bergen Yrkesskole/Årstad vgs og den alene som hadde den direkte forbindelsen til håndverkets opprinnelige skoletilbud, etablert og arbeidet frem av håndverkets egne utøvere og tillitsmenn. Nå ved nedleggingen av byggfag tilbudet ved Årstad vgs blir denne 160 år lange forbindelseslinjen hugget tvert av, av historieløse skolepolitikere som lite forstår betydningen av godt håndverk og dets vesen.

Det er bare å applaudere og konstatere at en ny spiker er slått inn i deler av håndverkerutdanningsens kiste. Det er jo flere enn nok arbeids innvandrere å ta av, 50.000 bare i 2012, noen av disse kan

sikkert også bygge våre hus. Nei, hvorfor skal vi gjøre slikt tungt og urent arbeid selv når andre kan gjøre det for oss.

Å lære seg et håndverk kan høres enkelt ut, å lære seg et godt håndverk er ikke gjort i en like enkel håndvending, hverken i bedrift eller på skole. Men å bygge opp igjen en tapt kompetanse når våre gjestearbeidere er reist hjem igjen, hvem bryr seg vel om slikt? Det er selvsagt ikke nok med faglig historisk sus i veggene for å ta vare på våre yrkesfag, man må ha fagfolkene til å undervise også, og de må også rekrutteres et sted. Men det skader i alle fall ikke å ha en viss bevissthet om både fortid og fremtid, spesielt ikke for dem som har andres skjebne i sine hender. Politikk bør helst være troverdig, men det er lett å miste troen på historieløse politikere.

M.L.

Ny skolebruksplan og slutt på en epoke

Hordaland fylke har utarbeidet en ny skolebruksplan for den videregående skole. Man ser for seg at store skoler gir bredere fagmiljø og derfor skal nå skoletilbud legges ned på noen skoler mens det blir bygget ut til større miljøer andre steder.

Det er vel ikke til å stikke under en stol at mange skoler er gamle og slitte, nye skoler er kommet til og vil endre skolestrukturen.

Nylig har vi fått Nordahl Grieg vgs, en heldigitalisert skole (det skulle i alle fall være det) hvor skolebøker skulle erstattes med nettbaserte ditto. I 2014 får vi nye Amalie Skram vgs i sentrum, hvilket gjør at bl.a gamle ærverdige Tanks skole blir nedlagt og elevene overflyttes til nye Amalie Skram vgs. Flere andre skoler vil bli berørt av nedlegging av linjer eller overflytting av skoletilbud.

For våre fags del er det byggfagene som har betydning. Nå er det jo heller ingen nyhet at elevtilstrømmingen til byggfagene har vært kraftig nedadgående de siste årene. Det nye Overflate faget (som inkluderer industrimaler og renholds-faget) erstattet Maler- og byggtapetserer linjen i 2006 og ble vel nærmest som en katastrofe for vårt fag, og linjen ble nedlagt ved Årstad vgs allerede i 2010. Etter det måtte malerfaget rekruttere fra Byggfag VG1 og man hadde ikke tilbud til elever med ønske om malerfaget om VG2 i Hordaland fylke.

Nå er det resten av byggfagene som står for tur, hele byggfaglinjen ved Årstad vgs legges ned fra skoleåret 2013. Tilbudet til lærlinger uten VG1/VG2 blir imidlertid opprettholdt, sågar blir det sagt at man skal styrke tilbudet til lærlinger og voksenopplæring.

Det har vel lagt i kortene en stund at byggfag på Årstad vgs skulle bort. Innstillingen fra fylkesrådmannen var klar, og det var nedlegging og det var bare for fylkestinget å strø sand på vedtaksfor-slaget i desember 2012.

Deler av Årstad vgs står foran en kraftig, allerede påbegynt, opprustning

av hele bygningsmassen i det såkalte B-bygget fra 1974. Og derved er et mere enn 90 år gammelt skoletilbud på Bergen Yrkesskole (Årstad vgs etter 2005) for potensielle malerlærlinger, eller de andre byggfagene for den saks skyld, over. De aller fleste lærerne ble selvsagt gitt nye muligheter med overflytting til andre skoler som har – og skal ha byggfag.

Men noen har bedre utsikter, undertegnede tar rett og slett pensjon. 48 år i arbeid er vel greit det og. Litt vemodig selvsagt, det har vært givende å arbeide med unge elever som hadde malerfaget som sitt yrkesvalg, ikke få har jeg truffet igjen etter at de har bestått sin fagprøve og som utøvende malere. Det er heller ikke få lærlinger jeg har hatt fornøyelsen av å bli kjent med de siste 16 årene gjennom deres ene ukedag på skolen. Noen har vært der med glede, andre synes kanskje at skole er et herk, uansett.

Det som er litt trist er å registrere er at ikke få av disse malerlærlingene er tydelig på at de vil bort fra malerfaget. Når fagprøven er bestått vil de ta annen utdanning, eller søke seg arbeid i andre bransjer.

Noe har gått veldig galt i vår bransje. Vi sa en gang at å være maler var å arbeide i trivselens tjeneste. Nå er visst trivselen borte. Derfor er det litt vemodig ikke å skulle følge faget og utviklingen på nært hold lenger. Så derfor er det bare å si takk for meg.

M.L.

Fiolett – skjøgenes farge?

Kunstmaleren Henrik Sørensen (1882–1962) var en av de ledene kunstmalere i sin generasjon og det sies at han var en fargenes trollmann. Men selv en trollmann kan ha sine pussige særegenheter og Henrik Sørensen var ikke redd for å vise dem. Han var gjest og foreleser på Malermestrenes Landsmøte i Stavanger i 1956, og der gav han klar beskjed, han tålte ikke fiolett. Han gikk hardt ut mot fargen og kalte den skjøgenes farge i det gamle Venezia, men det uttrykket henger kanskje litt sammen med det senere noe nedsettende uttrykket at «lilla er jomfruens siste håp».

Under sitt foredrag på Landsmøtet i Stavanger tok han et ark med fiolett, antagelig malt for anledningen, rev det i stykker og kastet det frem foran landmøtets fremmøtte malermestre. Disse istykkerrevne fiolette papirlapper kunne de ta med seg som en påminnelse om denne ubrukelige, nær sagt usømmelige farge.

Ved en anledning var Henrik Sørensen til stede ved en finere middag, og her var bordet pyntet med blomster, blant annet lilla eller fiolette tulipaner, selvfølgelig plassert på bordet rett foran Henrik Sørensen. Men han la ikke fingrene imellom der heller og gav beskjed i klare

ordelag: «Fjern dette ludderet fra meg», og blomstene ble selvsagt straks fjernet fra bordet, antagelig også bort fra Sørensens synsfelt.

Hans kone kunne også fortelle at det ikke alltid var like lett å kle seg, med en mann med så klare synspunkter på farger og farge sammensetting. Riktignok ble nabofargen blå brukt i en «usømmelig» sammenheng, «a blue gown» var utnavnet på fengslede prostituerte kvinner i England som da måtte kle seg i blå kjoler som symboliserte deres ulovlige geskjeft. Men at fiolett skulle ha noe uanstendig over seg er kanskje å drive det for langt?

Foto: www.colourbox.com

Lydia – Purpurselgeren

Lydia kom egentlig fra Tyatria i det vestlige Lilleasia, fra en by i området som også het Lydia, og befolkningen der var kjent for flere ting, blant annet metall legeringer og tøyfarging. I dag er dette byen Akhisar i Tyrkia. Lydia, som antagelig betyr «lydisk kvinne» var et tilnavn hun trolig fikk etter at hun flyttet til den andre siden av Egeerhavet, til Filippi, som den gang var en viktig by i Makedonia.

Lydia var kjent for to ting, hun regnes som en av de første europeere som ble kristnet, og var i omgangskretsen til både Paulus og Lukas (evangelisten som blant annet ble malernes skytshelgen). Og Lukas beretter om denne første dåp i Europa. Både Lukasevangeliet og Filipperbrevet kom til å bli frigjørende for kvinner og Lydia ble således også kjent som forretningskvinnen som hand-

let med purpur. Det var vanlig at purpurfargede klær ble farget på nytt etter at de var falmet og det regnes med at Lydia i tillegg til salg av purpur også mestret kunsten å farge klær.

Det fortelles at Purpurselgerne hadde eget laug og Lydia tilhørte trolig dette lauset, og blir nevnt som en velstående og vellykket forretningskvinne og Paulus og Silas var gjester i hennes hjem. Purpurfargede stoffer var stor luksus, det var bare de rike som kunne skaffe seg slik luksus. Fargestoffet ble utvunnet fra forskjellige kilder, og det beste og dyreste fargestoffet kom fra havsnegler i Middelhavet og hver enkelt snegl ga bare fra seg en enkel dråpe slik at man trengte 8000 snegler for å utvinne ett gram av denne dyrebare vesken.

Det sier seg selv at dette ble et kostbart fargestoff og keiser Nero forbød fritt salg av de to dyreste variantene,

Amethystiva og Tyria, og reserverte bruken av disse til hoffet. Men det var forskjellige purpurfarger. Foruten den gjeveste av sneglene kunne man fremstille en purpurfarge av skallet til insektet Kermes-coccifera, eller fra ekstrakt fra Kermes eik som disse rødhusene levde på.

Det tredje slaget var Tyrkisk rød som var fremstilt av krapp planten (rubia). Rimelige fargevarianter kunne man få ved å blande plantefarger med fargen fra purpursneglen. 250 år etter Lydias tid kunne prisforskjellen på purpurfargede stoffer være fra 100 000 denarer per pund for den dyreste varianten til 100 denarer per pund for de rimelige variantene. «Hvor det var romere var det også behov for purpur» ble det sagt og derfor ikke så vanskelig å forstå at Lydia, purpurselgeren, kunne bli en velstående forretningskvinne.

Eigil A. Henriksen.

Eigil A. Henriksen 100 år

I fagbladet Maleren 2/93 kunne vi lese at «enda en av vår forenings spreke seniormedlemmer runder nå 80 år...» Vel, dette er det nå 20 år siden vi skrev, og dermed kan vi konstatere at den det gjelder, Eigil A. Henriksen nå fyller 100 år.

Med mange år bak seg både som malermester og som pensjonist er han fortsatt klar i hodet, som det sømmer seg en 100 åring. Har han pådradd seg noen lyter må det være at hørselen har sviktet litt de senere år, men han leser daglig sine aviser og følger godt med i tiden.

100 år er lang tid, meget lang tid, og for å sette det litt i perspektiv, det var dette året kvinner i Norge fikk allmenn stemmerett, og Eigil A. Henriksen født dette året den 28. februar 1913.

Om det var malermester han skulle bli er ikke godt å si, men det lå liksom i kortene da dette var et fag både hans far og bestefar utøvet. Eigil A. Henriksen var eldst av seks søsken, og da faren hans døde allerede da Eigil bare var 17 år måtte han tidlig ut i arbeid. Det falt seg naturlig at Eigil begynte i malerlære hos bestefaren Rasmus A. Henriksen i 1930, med påfølgende svennebrev, håndverksbrev og egen malerforretning.

Men først var han daglig leder i en annen malermestervirksomhet her i byen i en 10 års periode. Da han var utøvende mester i denne bedriften hadde han arbeidet på det første bygget i Bergen som hadde oppmåling for akkord i malerfaget, på det den gang nye Kalmarhuset i 1938.

Etter at krigsårene var over startet han sin egen malerforretning. Medlemskap i Malermestrenes forening i Bergen var nærmest en selvfølge, og i 1958 ble Henriksen innvalgt i foreningens styre. På denne tiden hadde han bygget opp en stor forretning med mange ansatte og en stor kundekrets med store oppdrag både i Bergen og distriktet rundt om på mange skoler og sykehjem og lignende oppdrag. Etter noen år med forskjellige styreverv bl.a viseformann ble han foreningens formann i en 4 års periode 1968–1972. På samme tid var han også styremedlem i Malermestrenes Landsforbund i til sammen 6 år.

For sin innsats både for laug og landsforbund ble malermester Eigil A. Henriksen tildelt foreningens hederstegn Den gyldne stige i 1972 og Landsforbundets styres Diplom i 1978.

Fra 1984 er Eigil A. Henriksen æresmedlem i Malermestrenes Forening i Bergen.

Når vi når ser tilbake og registrerer hans høye alder har det kanskje sammenheng med hans sunne livsstil, han hadde tro på måtehold både i mat og alkohol, bl.a hadde han tro på blåbær, gammelost, sild, bondesmør og ekte fløte. Men selv om han ikke røykte sigaretter unte han seg en god sigar i godt lag.

Når vi ser tilbake på den tiden da han var et aktivt medlem, hadde han også tid til sosial og uegennyttig arbeid i Lions klubb Bergenhus, og i kjegleklubben «Skaftet» var en viktig aktivitet, i tillegg til at han var en ivrig turgåer.

Eigil A. Henriksen likte å ha folk rundt seg og var en fornøylig festtaler, ja en festtaler av rang vil mange si, hans varemerke var godt humør og latter både i arbeid og fritid. Han hadde både vidd og et vinnende vesen og et skattet medlem i malermestrenes forening. Vi setter pris på Eigil A. Henriksens lune humor og gode humør, og vi, som er stolt over å være hans kolleger, ønsker ham, kjuagutt og herre med bart i samme person, hjertelig til lykke med 100-årsdagen.

Arne Bendiksen 60 år!

Tiden går, Arne Bendiksen består. Nå er det kanskje hans bergenske navnebror innen musikken som har størst sjanse til å bli udødelig gjennom sin deltagelse i gruppen «Monn Keys» og sine sanger om Cowboy og en Blå ballong med flere.

Arne Bendiksen er ikke fullt så kjent for sin utøvelse innen ski og orienteringsporten. Men i faget vårt er vår Arne Bendiksen minst like kjent, i alle fall lokalt. For hvem er det ikke av voksne malere som har stiftet kjennskap med Arne gjennom sine år på lærlingskolen? Eller av malermestrene som hentet sine utregninger og målesummer på målekontoret gjennom 15-20 år, størstedelen av tiden mens laugskontoret lå under tribunen på Brann stadion, men også i Elstergate. Da fant han det for godt å skifte beite, nå under Paulsens virksomhet. Vel nå er målekontoret, forhåpentlig midlertidig,

historie, Arne ikke, han er bare så vidt begynt på delen av sitt godt voksne liv og ennå yrkesaktiv selvsagt. Han er «still going» som det heter på utenlands, og er vel den mest trofaste laugsmøtedeltaker, det er ikke ofte han unnlater å møte der.

Sin læretid i malerfaget har han fra tradisjonsrik virksomhet, han kan følge en og samme bedrift O. Lundes eft. Magnus Lie til Lars Holmaas, hvor også dagens laugsformann har sitt virke, og hadde Arne som svenn i bedriften under sin læretid. Hva kunne da passe bedre enn at formannen Tore Knudsen, under foreningens aller første medlemsmøte i nye lokaler på Tjønne, fikk gleden av å overrekke Arne en flott krystallvase med innskrift, som en erkjentlighet på dagen, og kanskje også som en takk for den innsatsen han på sin måte har gjort for foreningen.

Arne Bendiksen.

Vel overstått 60-årsdag Arne, Sandpapir nr. 1 gratulerer!

**For rådgivning ned til den minste detalj-
kontakt Ardex...**

ARDEX Skandinavia AS • Jerikoveien 10b • 1067 Oslo

Tel: 22 61 05 00 • Fax: 22 61 05 75 • ardex@ardex.no

www.ardex.no

Chabby chic og rufsekant

Chabby chic er ute meldes det. Men spørsmålet er vel om det noensinne har vært inn. Chabby chic har vel aldri vært noe annet enn interiørbloggernes favoritt, hvilket de har fått møbel-leverandører med på ferden. Ikke dårlig når man kan få godt betalt for et dårlig malingsstrøk på rekved, satt sammen til noe man kan kalle et møbel. Det har jo vært antydnet at chabby chic ser ut som

et sjuskete arbeid en dårlig håndverker har levert. Annet var det før, da man like etter krigen kanskje måtte nøye seg med en appelsinkasse som nattbord. Sikker t av økonomiske grunner, men ærlig nok, man betalte ikke for en tom appelsinkasse, og den gav seg ikke ut for å være noe annet enn hva det var. En liten duk på toppen og det var så koselig man etter forholdene kunne gjøre det.

Chabby chic er vel egentlig en personlig skapt interiørstil, skapt av den britiske interiørarkitekten Rachel Ashwell på 1980 tallet. Stilen var inspirert av gamle landsens interiører, hvor romantiske detaljer og pastellfarger med selvkomponerte ornamenter ble påført gamle møbler. Nye møbler ble malt i jord- og pastellfarger, overflaten nedslipt for å se gamle ut. Interiørmagasiner verden over

1. Mål hvor kanten skal være, bruk teip eller kritt, (blyant eller tusj kan blø igjennom)

2. Begynn med veggens øverste del, mal to strøk med rull, og mal litt lengre ned enn kanten skal være. (Jotun 486 Silke)

5. Mal veggens nederste del (Jotun 8420 Oliventre).
Bruk liten rull øverst.

6. Bruk større rull på flatene, to strøk.

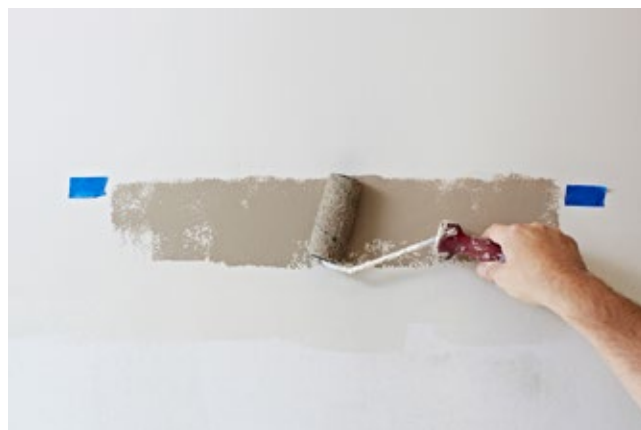
viste artikler med interiører i chabby chic, spesielt på vestkysten av USA ble det populært på 1990 tallet. Men helst skulle farger og detaljer da ha influens fra Europa, særlig Provence, Toscana og greske fargetradisjoner være med. I begynnelsen var selv 1800 tallets svenske dekortradisjoner imitert. Men nå meldes det altså at dette er ut, og særlig stor utbredelse har det vel heller aldri

vært her i landet. Men nå kan maleren komme på banen, i en ny form for chabby chic, nå skal det ikke være skarpe kanter i overganger fra en farge til en annen meldes det. Nei nå er det rufsekant som er inn. Vekk med trukne linjer malt etter snorstrek eller tape. Nei nå skal overgangen males med rull. Ikke i to farger, nei det skal synes gjennom at det ligger lag på lag med farge. Dette er ikke bare

en hastig overgang mellom to farger, det er nøye gjennomtenkt å få rufsekanten riktig. For riktig må det være for å bli inn. Sandpapir nr.1 har gleden av å vise hvordan maleren nå kan øke m² prisen på malte flater, for jeg går ut fra at kunden aksepterer at det ikke bare er overgangen som koster, hele veggene må jo ses under ett. Og chabby chic var ikke gratis. Det bør det vel ikke være nå heller?

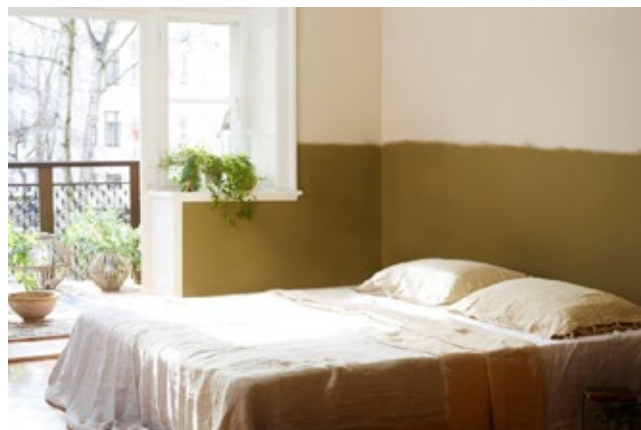
3. Neste farge bør være litt mørkere for å gi litt dybde (Jotun 1623 Marrakesh) Bruk liten rull og rull relativt tørt. Denne fargen skal synes som en «grunning».

4. Mal kontrastfargen langs hele kanten i en stripe, det skal være litt dybde akkurat i kanten.

7. Ferdig rufsekant.

8. Ferdig resultat.

(Guiden – tekst og bilder – er hentet fra Jotun.)

Hvordan snøen fikk farge

Da Gudfader skapte verden og delte ut fargene var det sommertid, og ingen tenkte på snøen. Englene hjalp til. Og så ble gresset grønt, rosene røde og himmelen blå. Smørblomstene ble gule, ekornet ble brunt. Og alle var glade.

Men da året snudde og snøen kom dalende var han fargeløs og nesten ikke til å få øye på. Da gikk snøen til Gudfader og spurte om det var meningen han skulle gå usett gjennom verden.

Nei, det hadde Gudfader ikke tenkt. Men nå var alle fargene gitt bort, så det var ingen annen råd, snøen fikk gå ut i verden å høre om noen hadde godhjerte til å dele med ham.

Snøen vandret og vinden bar ham. Først kom han til rosen. For han mente det måtte være gjevest å bli rød.

«Røde rose, vil du dele farge med en som ingenting har og som ingen kan se?» spurte snøen.

«Kalde snø, kom ikke nær meg» sa rosen og stakk tornene frem, «aldri får du farge av meg, du som biter meg i både blad og knopp.»

Snøen måtte gå fattig som han kom. Men så fikk han øye på noen smørblomster som stod og glodde i en eng.

«Vil dere dele litt farge med en som ingenting har og som ingen kan se?» spurte snøen.

«Vi er ikke gulere enn vi trenger å være» svarte smørblomstene, «du som har så kalde klør kan bare være glad til at ingen ser deg.» Så måtte snøen vandre videre.

Om litt fikk han se noen blåklokker borte i en bakke.

«Vil dere dele litt farge med en som ingenting har og som ingen kan se?» spurte snøen. Men da blåklokkene skjønnte det var snøen ble de redde og bøyd seg ned i gresset. Og da forsto han at farge var nok ikke å få der heller.

Slik vandret han fra blomst til blomst. Overalt fikk han samme svaret: Han som var så kald og frostfull måtte bare se å komme seg vekk. Han spurte stein og gress, trær og skyer, mennesker og dyr. Men ingen ville dele med ham.

Til slutt hadde han spurt alle ting i hele verden. Bare en liten hvit blomst stod igjen.

«Du er den siste jeg kan spørre», sa snøen «men det er vel ikke å vente at du vil dele farge med en som er så kald som jeg du heller?» Men den vesle hvite blomsten svarte ikke som alle de andre.

«Vil du ta til takke med å være hvit får det vel alltid bli en råd» sa den «ille vil det være om ingen i Guds skapning hadde godhjerte til å dele med deg.» Dermed skavet den noe hvitt av blomsten sin og gav snøen.

Og slik gikk det til at snøen fikk den reneste og lyseste fargen i hele naturen. Snøen sa til blomsten: «Til takk for hva du gjorde skal du få vokse først opp av alle blomster om våren. Om du så vokser opp gjennom meg skal jeg ikke gjøre deg noe.»

Også menneskene er glade i den blomsten. De kaller den snøklokke. Og den som ser nøye etter finner ofte en bitte liten mørk flekk i tuppen av de hvite klokkene. Det er fordi den har gitt bort noe av fargen.

Metameri

Metameri er fargeskifting eller fargeforskyving. Ordet er hentet fra det greske språk og betyr omskiftelig. Effekten gjør at fargetonen synes å være identiske med en annen farge når man ser den i dagslys, men de samme fargene ser forskjellig ut i kunstig belysning, spesielt i type kald gatebelysning. Bortsett fra vår fargeoppfattelse er det ulike grunner for at metameri oppstår. I malerfaget oppleves det oftest ved at man har en malingfarge fra en bestemt produsent, og når samme farge skal lages på nytt, gjerne fra en annen leverandør, oppstår metameri fordi denne fargen er brukket gjennom en annen type brekkesystem.

Malerens farge er tilsynelatende like, men ved hjelp av ulike fargepigmenter, ulik antall pigmenter for å komme frem til en bestemt farge eller ulike mengder med pigmenter blir det en ulik fargesammensetting.

Noen fargepigmenter fremstår som vanskeligere enn andre, spesielt kan enkelte grønne og gule farger gi svært tydelig metameri (gjelder også fargen på tekstiler). Selv om fargene har samme NCS-kode kan malingfargen fra forskjellige malingfabrikker bli ulike i forskjellig lys, selv om man gjerne prøver å bestemme standardfargene i «standard lys».

Standard lys er det man får fra nord en delvis skyet sommerdag kl. 12.00. Alle farger endrer seg i forskjellig lys, og kan ta farge av nabofargen, eller farger som står inntil hverandre, og man ser at forskjellige typer lampelys gir andre fargetoner enn sollys/dagslys. Ettermiddagslys gir en varmere eller rødere tone enn morgenlys, men dette er en annen type fargeforskyving og ikke metameri.

Kunnskap om metameri og lyssetting kan ved kreativ bruk gi effektfulle virkninger på f.eks. teaterkullisser og scenedekorasjoner som å skape varme høstfarger eller blåkalde frostnetter etc. Selv om teknikken i dag har måleapparater som kan sjekke og kontrollere malingfarger er likevel det menneskelige

øye mere nøyaktig og var for nyanseforskjeller i fargene. Men også fotoapparater kan oppfatte metameri i objekters farge, noe som kan komme til syne på fremkalte fotokopier på papir. Lys og forskjellige pigmenter er likevel ikke hele forklaringen på fargeforskjeller i tilsynelatende like farger, både type bindemiddel og flatens struktur, likeledes matte eller blanke overflater etc. påvirker hvordan vi ser og oppfatter fargene. Forskjellen fremstår når lyskilden eller «fargetemperaturen» endres.

Weber Luftet Kledning
puss & maling

- anbefales på det våteste!

Forhandler med eget brekkeanlegg for Weber puss og maling

BETO MUR AS
www.betomur.no

JOTUN SPARKEL: NY & FORBEDRET

Jotun lanserer nå en ny og forbedret sparkel som har blitt testet og utviklet sammen med profesjonelle malere i Skandinavia.

Dette gjelder variantene Gipsplatesparkel fin og Sparkel Vegg & Tak medium. Sparkelen har en lett konsistens, er smidig å jobbe med og er enkel å slippe. Våre nye sparkelvarianter er svanemerket, samt at man via QR kode kan laste ned teknisk datablad og sikkerhetsdatablad direkte på mobilen.

Jotun Gipsplate-sparkel fin

Jotun Sparkel Vegg & Tak medium

SPARKELVARIANTENE PÅ TUBE har også fått et nytt løft med en tube som det er lettere å skvise ut innholdet av. Den ligger godt i håndflaten og har en mindre åpning slik at innholdet ikke tørker inn.

Klikk innom www.jotun.no for råd og inspirasjon.

Foto: www.colourbox.com

Meteren, målet som ble feil

Spør noen om hvor langt en meter er så vil du få vite sånn noenlunde hvor langt det er, gjerne skrittet ut eller målt med armene ut i luften. Men det er egentlig ikke det svaret man er ute etter. Hvor mye, eller hvor langt er egentlig en meter?

På slutten av 1700 tallet florerte det med mål og vektenheter i Frankrike, og mange svært ulike alt etter hvor man var i landet.

Et «kilo» poteter i Lyon trengte ikke være like mye i Paris, og slik var det med de fleste måleenhetene. Og det var mange ulike benevnelser på alle disse måleenhetene.

Etter hvert som handelen med utlandet, både import og eksport, ble alt mer større ble det til slutt uholdbare tilstander, man måtte finne en enklere og mere standardisert måte og både vekte og prise en vare for å unngå alle misforståelsene, eller for å få et riktig prisbilde på varene, og det franske vitenskapsakademiet fikk i oppdrag å finne ut av alle tings mål og vekt.

De to som fikk i oppdrag å finne ut av disse tingene var begge astronomer, Jean Baptiste Joseph Delambre (1749-1822) som ble leder for den nordgående ekspedisjon og Pierre Francois Andre Mechan, (1744-1804) for øvrig sønn av en stukkatør, ble leder for den sørgående ekspedisjon. Begge gikk ut fra Paris.

Oppdraget ble startet i det franske monarkis siste dager, i 1792, og de brukte om lag 5 år på jobben. Med seg hadde de

en spesialkonstruert vogn, fullastet med tidens mest avanserte vitenskapelige instrumenter. Håpet, eller målet, var at alle verdens folk for ettertiden skulle bruke kloden som utgangspunkt for sin felles målestandard.

Oppgaven var å fastsette den nye «meteren». Det ble jo litt konkurranse disse imellom, det ble en prestisjesak å komme først med svarene, på samme tid var det jo greit å kunne kontrollere disse svarene opp mot hverandre, for sikkerhets skyld. Den 30. mars 1791 kunne den franske nasjonalforsamlingen akseptere et forslag fra vitenskapsakademiets fremkomne utregninger, og meterens størrelse ble fastlagt, en meter skulle være 1/10.000.000 av strekningen Nordpolen til ekvator, målt gjennom Paris. Det var dette disse to astronautene nå skulle finne ut, hvor langt er nå egentlig dette bestemte målet i virkeligheten? Men det ble dessverre gjort en feil av den ene av de to ekspertene som utførte oppdraget. (I følge moderne satellitt navigeringer er avstanden 10.002.290). Denne feilen ble vel regnet som en offentlig kjent hemmelighet i mange år.

Men Mechan som kom i skade for å gjøre denne ulykksalige feil, å måle meteren «for kort», til tross for sin ekstreme forsiktighet og presisjon, ble drevet til grensen av galskap av denne sin viten om sin vitenskapelige feil, og til slutt døde han i et forsøk på å rette opp denne måle-

feil, dødsfallet skyldes dog en pådradd malaria etter et oppdrag i Spania.

Men denne unøyaktigheten ble gjentatt i alle senere definisjoner av meteren, inntil den nå gjeldende definisjon av meterens lengde sett i forhold til distansen lyset forflytter seg i løpet av en brøkdeler av et sekund.

Den første meteren ble støpt i bronse i 1795, mens det i 1799 ble laget en prototype i platina. Den første internasjonale prototypen ble støpt i en legering av platina og indium i 1889, som ble standarden fra 1889 til 1960. Frankrike var det første landet som tok i bruk metersystemet, i praksis fra 1812. Men definisjonen på hva som er en meter har endret seg gjennom årene, i dag er definisjonen på en meter avstanden lyset tilbakelegger, i vakuum, i løpet av 1/299.792.458 sekund. Denne definisjonen ble vedtatt i 1983 av den 17. generalkonferanse av mål og vekt.

Meterkonvensjonen av 20.mai 1875

som er en teknisk/vitenskapelig traktat mellom en rekke land bygger på de franske studiene fra slutten av 1700 tallet.

Norge sluttet seg til meterkonvensjonen i 1875, da ble de gamle måleenhetene her i landet lagt vekk, alen og fot ble erstattet av det metriske systemet. Men så var det denne ulykksalige feilen som ble gjort allerede i 1795. Meteren var for kort, men hvor mye? Jo det ble regnet å være to boksider. Papirtykkelse er ikke nevnt.

Vakkert panel handler om system

N Nordsjö

www.nordsjo.no

1. Isolering av kvist

Kvistlakk V

- Effektiv mot kvistgjennomslag.
- Ingen farlige løsemidler.
- To påføringer gir best resultat.

2. Hindre misfarging

Isomat V

- Hindrer gjennomblødning av sporstoffer i gulnet panel.
- Sperrer for sporstoffene i sot, nikotin, lignin, vannskjolder og liknende.
- Hindrer misfarging av det ferdig malte panelet.

3. Sparkling

Snickerisparkel

- Akryl sparkelmasse for dører, lister og annet treverk innendørs.

4. To toppstrøk

Blankett V: Glans 15, 40, 70

- Vanntynnbar kvalitetsmaling.
- Toppstrøk for panel i tak og på vegg. Også til dør, list og vinduer.

Tapetlengdene som ble for korte

En sak er at en fagmann kan gjøre feil, en annen er at han finner gode løsninger som retter opp igjen feilen, til egen og kundes beste, eller i alle fall at de blir fornøyd.

En håndverker som slet litt med en detalj gikk litt utenom vanlig fremgangs- måte, og fikk derpå spørsmålet: «Fusker du Nils?» «Nei, det er ikke snakk om å fuske, det er snakk om å få det til» var hans naturlige svar.

En maler som skulle tapetsere en stue begynte som de fleste ville ha gjort, måle opp antall tapetlengder og deretter kappe rullene i henhold til målene. Men da tapetrullene var kappet i like lengder oppdaget maleren at han hadde målt, eller kappet feil, alle tapetlengdene var

noen cm for kort, tapetlengdene nådde ikke helt ned til gulvlisten.

Nå var gode råd dyre, enten måtte han kjøpe nye tapetruller, hva det måtte koste både av tid, penger og kanskje også faglig og personlig anseelse, eller han måtte finne en god løsning som kunne spare både tid og penger og kanskje mere til.

Resultatet ble at han la inn en tverrskjot overfor gulvlisten, hvilken han klippet i et sikk-sakk mønster, da visste han at skjotene ville bli minst synlig, men dog synlig, i alle fall i en tom stue hvor øynene ikke hadde så mange andre ting å distraheres av. Fruen i huset la også merke til den aparte skjøten, og påpekte «feilen». Men da satte maleren opp et forundret

fjes. Om fruene ikke ville ha denne ekstra slitekant? «Alle» hadde jo det i dag, som en ekstra beskyttelse i tilfelle vaskeduken skulle dras over gulvlisten, og derved også væte litt inn på tapetet. Fruen godtok argumentet og begge var fornøyd.

Historien hadde antagelig gått i glemmeboken om ikke det var for at fruene ville ha ny tapet i sin stue, sånn om lag 20 år senere. Denne gang var det en annen maler, og han så straks denne aparte tapetskjøt, og sørget for at han både målte og kappet tapetlengdene i riktig lengde denne gang. Men han fikk et like forundret fjes som den forrige maleren hadde satt opp, da fruene i huset forlangte «slitekant» på tapetet som sist.

Foto: www.colourbox.com

Rødstrømper – og Blåstrømper

Om Henrik Sørensen knyttet den fiolette farge til en bestemt gruppe kvinner i Venzia, har andre farger også blitt knyttet til bestemte grupper av kvinner, uten sammenligning for øvrig.

Rødstrømper var som kjent medlemmer av en kvinnebevegelse, eller kvinner som identifiserte seg med denne bevegelse, i Norden kalt Rødstrømpebevegelsen, med utspring i den sosialistiske kvinnebevegelsen Red stockings som oppsto i New York i februar 1969. Bevegelsen hadde ikke noe fast struktur men besto helst av basisgrupper hvor man diskuterte kvinneroller, kjønn og retten over egen kropp.

En morsom tildragelse som skjedde i Danmark var en aksjon hvor kvinnene nektet å betale mer enn 80 % av bussbilletten, da det samsvarte med kvinnenes inntekt i forhold til menns inntekt.

Men som det meste har også rødstrømpene tatt sitt navn etter eldre opphav.

De historiske røttene har de fra 1700 tallet fra de radikale salonger i England.

Bluestockings fra om lag 1750 er et eldre begrep for feminist, men på den tiden var det godt utdannede borgerlige kvinner og begynte som en lesesirkel, etter fransk mønster. Navnet blåstrømper ble brukt i en nedsettende betydning, men i henhold til myten oppsto navnet da en gruppe inviterte publisisten Benjamin Stillingfleet til et møte. Han hadde ikke råd til svarte silkestrømper, som var vanlig for de knebuksekledte menn. Han møtte på møtet i billige blå strømper, og kvinnene tok dette som sitt symbol for ekte kvalitet i sin virksomhet.

Den nyere bevegelsen tok imidlertid fargen rød for å signalisere at de hørte til på venstresiden. Vi kan vel ikke kalle det en rød tråd i denne sammenheng.

Foto: www.colourbox.com

Beige kommer fra det italienske ordet *biaggio*, som betyr naturfarget ull.

Hva er galt med beige?

Trendguruer er flinke til å finne på noe nytt, de er både kreative og fantasifulle. Men å tukle med beige? Hva oppstår når du blander beige med grått? spørres det. Jo da oppstår det en ny farge. Ja vel? Og hva oppstår når du blander to andre, vilkårlige, farger spør jeg? Oppstår det kanskje ikke en ny farge? Men er beige en eksakt farge? Finnes det forskjellige beige farger? Det vil jeg tro.

Beige er et utenlands låneord, fra italiensk. Beige kommer fra *biaggio*, og det er ikke noe mere spesielt enn betegnelsen på naturfarget ull. Og naturfarget ull er vel like uensartet som de mange beige nyanser. Men fjorårets trendfarge fikk et sprekkt nytt fargenavn, greige. Sofistikert som grå, men har beige sin lunhet og varme, sies det.

Men nå er grå ut, dog ikke alle – bare vent, og når ingen vil ha caffè latte lenger da er greige en spennende middelvei, blir det hevdet. Men det er ikke en helt ny farge, den har vært populær i USA lenge, kanskje den observante seer har sett fargen i interiører i amerikanske filmer, sannsynligvis også hørt uttrykket uttalt. Men nå er altså greige på full fart inn i de mange hjem i Norden.

Greige er en nøytral farge, den kombineres spesielt godt med bl.a. rustrødt (ja, gjør ikke beige varianter også det?) Og greige kommer ikke bare i en nyanse, neida den finnes i både lyse og mørke varianter, akkurat som beige! (Det var kanskje greige han hadde i tankene, Sovjetunionens Nikita Krustsjov, da han en gang på 1960-tallet uttalt: Tider skal komme da vi i Sovjetunionen skal produsere truser til våre kvinner i farger som ikke kan sees noe annet sted (!)

Man har kanskje unngått å legge merke til at den gamle hederskronte samlebetegnelsen beige farge kunne finnes både i rødlig og gylne varianter, både i lyse og mørke nyanser?

Men sånn går det når malerne har gitt fra seg kompetansen og overlatt arenaen til selvutnevnte eksperter, trendanalytikere og interiørguruer som forteller oss hva som skal males på veggene i våre hjem. Men det blir vel som kunden sa, han omtalte maleren etter en fargediskusjon. Kunden ville ha litt friske farger men maleren advarte og ville snakke kunden mere over på beige. Beige – han er jo beige hele fyren, var attesten maleren fikk. Han skulle anbefalt greige, det hadde gjort

susen. Men hvor lenge var Adam i paradiset? Allerede nå kan trendsetterne fortelle deg at neste års motefarge er indigo, denne gamle kostbare farge i ny tapping.

Men hold fast, det er ikke den du kommer til å bruke mest. Nei da, for det er taupe. Ja du leste riktig, taupe. Det er nemlig en litt dypere variant av greige. Men taupe er ikke bare en farge det heller, det er ulike varianter av den også, og de er gråbrune, kanskje kunne vi sagt en mørk variant av beige? Og musegrå, gjerne med puddertoner (?) og hvem vil vel ikke ha det? Men hvilken farge beveger vi oss over i når puddertonene blir iblandet?

Ja sånn er det nå når trendfolket har overtatt fargene og malerne har redusert seg selv til å bli, ja hva kalte han det, salige malermester Müller, I. C. Dahl sin læremester, allerede på slutten av 1700-tallet? Veggsmører. «Thi han kunde ikke blive andet enn en alminnelig væggesmører». Men da var det ikke I. C. Dahl han snakket om. Greige hadde han ikke en gang hørt om, gråbeige derimot...!

M.L.

EN RØD TRÅD

Begrepet en rød tråd er velkjent, men kanskje ikke like kjent er begrepets opphav. Hvem kan i dag knytte konkrete forestillinger til det metaforiske uttrykket rød tråd? Malere som er gamle nok husker den første glassfiberstrie som hadde vevd inn en rød tråd ved hver kant av striebredden. Men det var bare en praktisk forordning, tapetet var ikke kanstskåret slik at tapeten skulle legges med overlapp og skjæres mellom de to røde trådene. Senere ble glassfiberstrien levert ferdig kantskåret og den røde tråden forsvant. Men så hadde den heller ikke noe med metaforen en rød tråd å gjøre.

Den røde tråd ble et vanlig uttrykk etter at Goethe (han med fargesirkelen) i 1809 fortalte at den engelske marines tauverk hadde en løpende rød tråd innvevd gjennom hele tauveilens lengde for å vise at tauverket tilhørte marinen. Flere land gjorde som britene, vevde en en tilsvarende rød tråd i sitt tauverk. Men metaforen har fått nytt

innhold, nå mere om en indre logikk eller sammenheng i artikler, foredrag og taler etc. Men uttrykket er atskillig eldre enn man vanligvis tenker seg.

I Bibelen omtales også en rød tråd. (1.Mosebok 38. 27-30) Da det led mot den tiden da hun skulle føde viste det seg at det var tvillinger i hennes liv. Under fødselen stakk den ene fram en hånd. Jordmoren tok en rød tråd og bandt om hånden hans og sa: «Han kom først» men så trakk han hånden tilbake og hans bror kom frem. Da sa hun «Hvordan er det du bryter deg frem?» Derfor kalte de han Peres (brudd). Så kom broren, han som hadde den røde tråden om hånden. Han kalte de Serak (rød).

Aprilsnarr

Denne gamle skikken som går ut på å lure noen den 1. april praktiseres over hele Europa, muligens bortsett fra Spania, som i stedet bruker «De uskyldige barns dag», til minne om Herodes jakt på guttebarna, som er den 28. desember.

Den nordiske formen for aprilspøk har vi fra Frankrike hvor de ga noen «april fisken» hvor de prøvde å feste en papirfisk på ryggen til den intetanende. Denne skikken går tilbake til 1500 tallet. Frankrike gikk da, som et av de første landene i Europa, over til den gregorianske kalender som innebar at det nye årets start ble flyttet fra vårjevndøgn til 1. januar. De som fortsatt brukte den gamle kalender, den julianske, ble offer for lureri fra resten av befolkningen, og de fikk kallenavnet «april fisk». 1. april, fools day er, selv om det ikke er en heligdag, likevel en merkedag i mange land. Spøken blir vanligvis utført på venner og bekjente, sende folk ut i lureærend der målet er å gjøre den lurte forlegen. I noen land må spøken utføres før middag. Opprinnelsen til denne skikken er omdiskutert og mange teorier er lagt frem.

Noen hevder at den stammer fra Kristus tid hvor Jesus ble sendt fra Annas til Kaifas, fra Kaifas til Pilatus, fra Pilatus til Herodes og fra Herodes tilbake igjen til Pilatus der korsfestelsen finner sted rundt 1. april. Det som virker sikkert er at det er en levning fra den tiden den universale feiringen av vårjevndøgn startet på den gamle nyttårsdagen 25. mars og sluttet 21. april. Folk ble som regel sendt ut i fruktløse ærend og tradisjonen har pågått i uminnelige tider. Men sannsynligvis er ikke dette korrekt, for lenge før Karl IX av Frankrike innførte den gregorianske kalender er det kilder fra 1508 og 1539 som beskriver aprilspøk og skikken med å gjøre det den 1. april. Selv om 1. april lenge så ut til å ha vært en vanlig festdag i England så var det ikke før tidlig på 1700 tallet at aprilspøken ble en vanlig skikk.

I Skottland er skikken kjent som «Hunting the Gowk», jakte på gjøken, og aprilspøker var april gjøker, der gjøken var, som i de fleste land, et ord for forakt. En variant er 1. mai, da den lurte blir kalt for mai gås (i Danmark mai katt). Iran har visstnok den eldste tradisjonen, men de bruker 3. april. Denne tradisjonen skal de ha hatt i over 2500 år. Men at aprilspøken har med årstiden og vårens komme er hevet over all tvil. Siden aviser og fjernsynskanaler også bruker denne dagen og spøken skal følgende spøk være en av de mest vellykkede:

I 1957 rapporterte BBC om at sveitsiske spagettitrær var blitt rammet av sykdom, men at dette nå var over slik at det fremdeles var spagetti å få. Det ble også fortalt at spagettidyrkere hadde en veldig travel tid for å unngå at det skulle komme frost på avlingen slik at den kunne påvirke smaken. At alle spagettistråene hadde eksakt lik lengde kom seg av det grundige odlingsarbeidet spagettidyrkerne hadde drevet gjennom årtier. Hageelskende briter ringte ned

BBC for å få rede på hvordan man selv kunne dyrke sine egne spagettitrær.

Bergens Tidende hadde også en aprilspøk i 1987 som ble regnet for å være vellykket. De meldte om at det var beslaglagt 10.000 l smuglervin og dette måtte Vinmonopolet bli kvitt. Denne spøken hadde de nok kopiert fra en vellykket aprilspøk som Aftenposten hadde på slutten av 1940 tallet, da de fortalte at Vinmonopolet manglet tomflasker og ville ha hjelp fra publikum med gratis avhenting i egen emballasje. Siden dette beslaget B.T. meldte om var i bulk, ba man om at de som ville ha gratis vin måtte ta med seg egne kar og møte utenfor Vinmonopolets utsalg i Valckendorfs gate. Neste morgen stod det omlag 200 vintørrstige personer med medbragte kar utenfor hovedinngangen. Kanskje det var slike syn han hadde i tankene, Mark Twain, da han uttalte at 1. april er dagen da vi blir minnet om hva vi er, de andre 364 dagene i året.

M.L.

Takk for meg

Man skal gi seg i tide sies det, og kanskje er tiden der nå. Det det er snakk om er min tid i Sandpapir nr.1. Denne års revy som en gang i tiden var malermestrene i Bergen sitt pustehull, en smule moro man kunne gi seg selv i fellesskapet, gi et vennligsinnet spark til en kollega eller to, eller kanskje var det på sin plass å gi noen rosende ord til kolleger, ja en lite u høytydelig kanal som kunne oppsummere det gagne år.

En gang i tiden var jo malerne også kjent for sin sangglede, der for var det som regel med noen malersanger, diktet og fremført av egne medlemmer, dette var i en tid hvor det knapt var radio som kunne fremføre passiv underholdning. Målet var å underholde seg selv. At Sandpapir nr.1 også kunne frembringe en aldri så liten økonomisk støtte til årsfesten var jo heller ikke galt. Den gang som nå er det jo våre annonsører som sørger for det økonomiske fundamentet i utgivelsen. Men alt til sin tid, og nå er tiden en annen, både med hensyn til underholdning og økonomi. Og det er vel en overdrivelse å si at medlemmene aktivt har støttet opp om Sandpapir nr.1, ikke slik å forstå at man har vært negativ, men aktive bidrag har vi vel aldri opplevd særlig ofte, det meste har falt på redaktøren, men det var vel slik det måtte være, og det er fullt forståelig, man må vel være litt sær for å holde på med dette.

Jeg ble hentet til Sandpapir nr.1, antagelig som en nødløsning, og et lett bytte, til vårt 90 års jubileum i 1982. Da hadde Sandpapir nr.1 lagt nede i 10 år. For våre eldre medlemmer var det viktig å prøve å blåse liv i vårt fest organ igjen. Som relativt fersk medlem i foreningen og nyvalgt varamedlem til styret hadde jeg vel akkurat den respekten for de som hadde valgt meg og for den jobben jeg ble satt til som skulle til for å lykkes, i alle fall til dette 90 års jubileet. Det ble et vellykket jubileum og et brukbart Sandpapir nr.1, om jeg skal si det selv (for antageligvis kommer ingen andre til å gjøre det).

Malerfaget har endret seg mye disse 30 årene, foreningen også. I 1982 hadde vi fremdeles medlemmer med røtter tilbake til foreningens stiftelse i 1892, blant dem en av stifternes sønnesønn, sågar medlemmer

med røtter til tiden før foreningen var i vår medlemsmasse. Fremdeles var det aktive medlemmer, noen kanskje i sluttfasen av sitt virke, som hadde hatt sin aktive virksomhet i de vanskelige krigsårene og i tiden for gjenoppbygging av landet. Disse hadde antagelig en sterkere forankring og følelsesmessig forhold til vårt faglige samhold i malermestrenes forening. Kanskje var en vesentlig årsak at sønn hadde fulgt i sin fars spor og førte bedriften videre i tradisjonell forstand. Nå er ikke det lenger en selvfølge, kanskje snarere tvert i mot, og trolig er det en av årsakene til at vi er blitt en mindre homogen gruppe enn tidligere.

Vi har sagt det før, og gjentar det gjerne, Sandpapir nr.1 er en anakronisme i vår tid, og har antagelig holdt stand på rent trass, av respekt for de som var før oss, en måte å holde fast på kontinuitet og historie. Men man skal ikke se bort fra at det kan være nyttig også i disse tider, hvor etnisk norsk ungdom, eller ungdom i det hele tatt, ser ut for å vende faget vårt ryggen. Sandpapir nr.1 er selvsagt ikke svaret, men en større felles forståelse for fag og samhold bør komme på dagsorden, oppslutningen og interessen for eget yrke ser ut for å være på et lavmål, det viser jo det faktum at man sliter med å få medlemmene til å slutte opp om den tradisjonsrike årsfesten hvor man kan samles i en atmosfære et stykke fra den travle hverdag. Hverdagen er travel og man tenker vel at det ikke er så farlig om ikke jeg kommer denne gang. Men det er nok ikke tilfelle. Her er Sandpapir nr.1 bare et lite supplement til fellesskapet, og det kan hende at det har vært både riktig og viktig.

Det er vel min interesse for historie generelt og håndverks/malerfaget sin historie spesielt som gjør at Sandpapir nr.1 passerte de 90 i fjor. Sandpapir nr.1 var et utmerket organ til å gi noen faglig historiske epistler en gang i året, uten at de på noen måter var av høy forskningsmessig kvalitet. Men det er innholdet de siste årene. Sandpapir nr.1 har forandret seg mye i løpet av 90 år, det eneste som har vært av noenlunde stabil kvalitet er jo våre annonser fra de forskjellige leverandører, men også her har det skjedd endringer i tråd med de endringer som er fremkommet i faget vårt opp gjennom tiden.

Den store endringen i layout var i 2005 da vi gikk over til 4-fargetrykk. Og en entusiastisk medarbeider sørget for at Sandpapir nr.1 også fikk eget ISBN nummer. Det er noen huller i vår utgivelse, men stort sett det som er trykket er samlet for ettertiden i tre innbundne permer. De siste utgivelsene er løse, men er nok til å fylle en bok og håpet er at foreningen skaffer en innbinding til disse også.

Universitetsbiblioteket i Bergen oppbevarer det gamle malerlaugets protokoll fra 1743, likeledes malermestrenes forenings fire første protokoller fra 1892 til 1938.

Hvorfor ikke la UB også overta de bevarte utgaver av Sandpapir nr.1? Det er generalforsamlingen som avgjør Sandpapir nr.1 sin videre skjebne, men nå innser i alle fall jeg at denne tiden for mitt vedkommende er forbi. Det er ikke sikkert at vi som faglig fellesskap vinner noe på det. Men nå er det i alle fall slutt. Både min yrkesvei og min fritidsaktivitet innen skribleriene i vårt såkalte fest organ går mot slutten. Jeg hadde en stund tanker om å fortsette til Sandpapir nr.1 kunne feire sitt 100 års jubileum, jeg liker runde tall. Men det er først i 2021, og da er jeg passert de 70+. Ingen alder i dag, men det får være nok nå, det passer fint å avrunde med disse 30 år i Sandpapir nr.1. Men det er jo ikke jeg som avgjør Sandpapir nr.1 sin skjebne, kanskje er det noen som føler kallet til å overta og føre arven videre, i alle fall frem til 2021?

Bare en ting til slutt, foreningen kan feire sitt 125 års jubileum i 2017, det er bare fire år til. Hvis foreningen ser det formålstjenlig eller ser nytten av en oppdatert laugshistorie, klart utvidet også med annet malerfaglig stoff, så er den klar til å gå i trykken til 2017, bare finpussen og bildesamling gjenstår. Materialet stilles til foreningens disposisjon på samme måte som i 1992. Men nå venter en pensjonisttilværelse og mye tid i vårt hus i Spania. Men det betyr ikke at jeg kutter alle bånd til fortiden og malerfaget, det er jo det jeg har vært mest opptatt av. Men så langt, takk for meg.

Magne
REDAKTØR

Maler- og Byggtapetsermestrenes Forening i Bergen

Våre medlemmer til Deres tjeneste:

GARANTIFORORDNING
FOR
PRIVATE KUNDER

Malmester Eilif Andersen AS
Ellerhusens vei 2
5043 BERGEN
Mob: 934 63 070
Tel: 55 95 15 70
post@malmester-andersen.no

Malmester J.C Andreassen
Nordåsvegen 72
5235 Rådal
Mob: 917 79 740
Mob: 915 38 217
jkaar-an@online.no

**BMFG Bergen Fasade-
Maler & Gulventreprenør AS**
Trollhaugmyra 8
5353 Straume
Mob: 930 80 560/924 87 601
Tel: 55 70 51 25
jan@bfmg.not
stein@bfmg.no

BHB AS
Postboks 6006
5892 Bergen
Tel: 55 59 92 60
paulsen@online.no

Morten Bjarnoll Malmester
Nesveien 92
5357 Fjell
Mob: 971 58 893
Tel: 56 33 35 37
mo-bja@online.no

**Thorolf Blekenberg
Malerforretning AS**
Øvre Fyllingsvei 81
5162 Laksevåg
Mob: 920 54 805
Tel: 55 34 62 66
blekenberg@iventelo.net

**Brødrene Blindheim
Malerfirma AS**
Godvikveien 42 C
5179 Godvik
Mob: 932 80 215
Tel: 55 51 09 82
post@brblindheim.no
blindha@online.no

**Malmester Christensen og
Heimdahl AS**
c/o Kim Christensen
Medhaugsflaten 36
5174 Mathopen
Mob: 404 02 406
kim@christensen-heimdal.no

**Byggtapetserer Kenneth
Eliassen AS**
Postboks 4128
5835 Bergen
Mob: 906 34 528
Tel: 55 59 09 00
firmapost@gulvbelegg.no

**Malmester Espetvedt &
Graawe AS**
Astrups vei 35
5067 Bergen
Mob: 476 00 136
Tel: 55 28 65 00
malmester.espetvedt@
broadpark.no

Fargehuset Villanger AS
Kvernhusmyrane 19
Knarvik Senter
5914 ISDALSTØ
Mob: 909 25 025
Tel: 56 34 30 80
oddvar@fargehuset.no

Fasade & Interiørgruppen AS
Storbotn Næringspark 14
5300 Klepppestø
Mob: 930 86 470
Tel: 55 20 37 99
fasogias@online.no

Malmester Gulbrandsen
Nedre Smørås vei 15 C
5238 Rådal
Mob: 977 11 271
janguld@online.no

Malerfirma R. Heggland AS
Kolskogheiane 12
5200 Os
Mob: 911 74 374
Tel: 56 30 29 07
r-hegggl@online.no

**Malmester
Frode Heggland AS**
Vågshaugen 7
5200 Os
Mob: 913 54 548
Tel: 56 30 73 64
frode@heggland.no

Alf Hjelle & Sønn A/S
Postboks 297
5203 Os
Mob: 915 46 880
Tel: 56 58 15 25
firmapost@alfhjelle.no

**Malmester
Lars Holmaas A/S**
Øvre Fyllingsvei 81 B
5162 Laksevåg
Mob: 930 15 801
Tel: 55 51 70 70
post@lholmaas.no

**Malmester
Per Johannessen AS**
Vestre Muralm.11-13
5011 Bergen
Mob: 926 40 616
Tel: 55 32 82 35
perjohannessen@c2i.net

Malerfirma O. Kjelsnes AS
Eide
5414 Stord
Mob: 971 29 572
Tel: 53 49 99 47
post@kjelsnes.as

Egil Knudsen AS
Sildaberget 14
5171 Loddefjord
Mob: 906 63 905
Tel: 55 50 95 50
post@egilknudsen.no

**Malmester
Terje Kvittingen AS**
Austre Lurane 7
5200 Os
Mob: 918 02 909
post@egilknudsen.no

Laksevåg Malerforretning AS
Trollhaugmyra 8
5353 Straume
Mob: 930 63 340
Tel: 55 34 66 68
einar@
laksevaag-malerforretning.no

**Lønningen & Nilsen
Malerfirma AS**
Bildøybakken
5353 Straume
Mob: 917 26 059
Tel: 56 32 00 90
lonas@online.no

Maleren Petter Bjarnoll
Postboks 94
5341 Straume
Mob: 934 38 340
pe-bjar@online.no

Malmester Meusburger AS
Eitrheimsveien 126
5750 Odda
Mob: 959 28 787
firmapost@meusburger.no

Ole Pål Nesttun Malerfirma AS
Friggs veg 24
5222 Nesttun
Mob: 934 05 330
Tel: 55 13 02 01
olepal.nesttun@gmail.com

Malerfirma K. Nilsen AS
Søndre Skogvei 33
5055 Bergen
Mob: 982 66 600
Tel: 55 29 87 05
Faks: 55 20 18 50
kennnils@online.no

Norheimsund Fargehandel A/S
Postboks 184
5602 Norheimsund
Mob: 901 63 332
Tel: 56 55 17 33
tingbakk@online.no

Malmester Røed AS
Janafleten 52
5179 Godvik
Mob: 932 83 937
kenroeed@online.no

Sagvåg Interiør ANS
Postboks 3
5408 Sagvåg
Mob: 951 28 057
post@sagvag-interior.no

Malmester Åge Telle
Timrehaugvegen 67
3580 Geilo
Mob: 907 73 172
aagetell@online.no

Malmester Charles Terøy
Vivåslil 10
5700 Voss
Mob: 909 56 605
charlte@online.no

Øystein Tvedt AS
Kokstadvegen 9
5257 Kokstad
Mob: 930 56 034
orjan@oysteintvedt.no

Målekontor – Opplæringskontor – Sekretariat

Postadr.: Postboks 84, Minde 5821 Bergen
Besøksadr.: Kanalveien 88, 5068 Bergen
Telefon: 5520 78 30 - Faks: 55 20 02 26
E-post: firmapost@maler-byggtapet.no